

Răul și iubirea care salvează

Situația tragică a adolescentului de șaptesprezece ani, Riccardo, care și-a ucis fratele, mama și tatăl fără niciun motiv aparent,¹ ne impresionează și ne interoghează. Din ceea ce s-a aflat, băiatul nu a arătat niciun alt mobil al faptei decât o nelniște personală de care voia să se elibereze. Este un mister atât de insondabil în manifestarea unui rău atât de inuman, încât prima reacție este aceea a unei tăceri sfâșietoare. Durerea pentru victime (și pentru vinovat, care acum se află în fața unei vieți întregi marcate de ceea ce a săvârșit) se amplifică dacă ne mutăm privirea spre numeroșii tineri care resimt o nelniște asemănătoare și pe care deseori o comunică în diferite feluri, dar la fel de des o ascund în sinea lor. Această suferință ia forma unui gol interior și a unei izolări radicale care nu se limitează la situații particulare. Chiar mai mult, nimeni nu e cu adevărat scutit de asta.

Prima exigență pe care o resimțim, dincolo de cazurile care apar în presă, este aceea de a ne pune întrebări și te a încerca să înțelegem ce anume se află la originea unor astfel de fenomene, conștiinți fiind că această origine rămâne, în fond, un mister de nepătruns. Numeroși intelectuali, jurnaliști și experți au intervenit pe acest subiect; unii, în mod deosebit, au considerat oportun să amintească, unei „societăți care refuză să vadă abisul din fața ei”, că „în lume, prezența activă a răului chiar există” (Susanna Tamaro, *Corriere della Sera*, 4 septembrie). „Un rău insondabil, deci aproape de noi și care e posibil și în cazul nostru” (Maurizio Crippa, *Il Foglio*, 4 septembrie).

Cuprinși la fel ca toți ceilalți de un sentiment de rătăcire, ne vine însă să ne întrebăm dacă această suferință interioară nu găsește de fapt un teren fertil în concepția de libertate în care suntem fundați. Libertate înțeleasă ca autonomie totală, ca pretenție de a-mi fi suficient mie însumi, drept pentru care unicul orizont de împlinire admisibil este realizarea propriilor mele dorințe și a propriilor mele proiecte, deseori derivate din așteptări impuse de societate. Conform acestei viziuni, celălalt nu doar că nu are dreptul să mă ajute să înțeleg cine sunt, dar tinde să-mi devină de-a dreptul dușman. Rezultatul dramatic, indiferent de vârstă, este ruperea legăturilor: poate că nu ne izolăm fizic, dar pierdem sensul acestor relații, cu riscul de a ne re-

găsi plictisiți sau chiar deprimați, mereu tot mai goi și singuri, deoarece suntem incapabili să recunoaștem că raportul cu celălalt ne definește ca persoane.

Într-un asemenea context, a afirma că urgența cea mai mare este educația înseamnă să avem la suflet destinul nostru, al tuturor. A-i asculta pe tineri și a le lua în serios întrebările este un lucru determinant, dar nu e suficient dacă nu există cineva care să le indice o cale și s-o împărtășească cu ei, așa cum, de o manieră foarte simplă, ne mărturisesc bunicii lui Riccardo, care nu l-au abandonat. Nimic altceva nu e mai necesar decât părinți și dascăli care să le propună tinerilor o ipoteză de sens pentru viața lor. La școală, mai ales, ar trebui favorizată această implicare, astfel încât tinerii și tinerele să poată într-adevăr verifica niște propuneri educative. Tendința, în schimb, pare să fie aceea de a reduce la tăcere aceste voci, în numele unei prost-înțelese concepții de laicitate ca ne neutralitate. Problema nu e atât aceea de a educa spre o modalitate de viață, ci de a educa tinerii să se întrebe „de ce” și „pentru ce” să trăiască. Acea nevoie de sens pe care încercăm s-o mascăm în diferite feluri este, de fapt, o aspirație imposibil de eliminat, chiar și în expresiile ei cele mai aride sau chiar tragice. Ceea ce ne dorim, mai mult sau mai puțin conștienți, este ca cineva să ne iubească, să ne recunoască valoarea, să ne elibereze de rău.

O astfel de iubire pare imposibilă. Și, totuși, a existat un moment în istorie în care s-a prezentat și a pretins că este așa ceva, în trăsăturile unui chip care are un nume foarte precis: Isus din Nazareth. Așa cum i s-a întâmplat femeii samaritence despre care povestește Evanghelia: Isus se hotărâse să o ia pe drumul cel mai greu, prin deșert, și să ajungă la o fântână, într-un moment al zilei în care nimeni nu mergea, tocmai pentru a vorbi cu femeia aceea. Întâlnirea respectivă o salvează: Dumnezeu însuși s-a deranjat pentru ea. Este începutul unei noi vieți, posibilitatea unei priviri pline de speranță față de propriul sine și asupra întregii realități. La fel este și pentru noi. Fragili și plini de limite ca toată lumea, în fața prăpastiei inexplicabile a răului, nu avem de oferit lumii nimic altceva decât această iubire pe care și noi o primim la rândul nostru și o prietenie ca loc în care poate fi experimentată această iubire.

Septembrie 2024

¹ Se face referire la un fapt, recent apărut în presă, care a avut loc la Paderno Dugnano, un sat în zona Milano, în care un băiat de 17 ani și-a ucis părinții și fratele mai mic, de 12 ani. Un băiat aparent fără probleme deosebite, care trăia într-o familie normală, la fel ca multe altele, dar care a săvârșit o crimă pe care nici măcar el nu reușește să și-o explice.